

ОСОБЕНОСТИ ПРИ ИЗГОТВЯНЕ НА АВТОТЕХНИЧЕСКА ЕКСПЕРТИЗА

доц. д-р инж. Николина Белчева Драгнева
Бургаски свободен университет

CHARACTERISTICS OF PREPARATION OF AUTO-TECHNICAL EXAMINATION

Nikolina Belcheva Dragneva
Burgas Free University

Abstract: *Accident investigation is an extremely complex process, difficult and time-consuming, in which the preparation of auto-technical expertise is of great importance in determining the possibility of preventing an accident from its participants. The preparation of the expertise requires knowledge of the automotive expert in the field of automotive engineering, physics, medicine, psychology and traffic safety and more.*

Key words: *auto technical expertise, peculiarity.*

Голям процент от травматизма в нашето общество е причинен от пътно-транспортни произшествия. Независимо дали причината е в невниманието и непредпазливостта или в неправилното шофиране, неспазването на правилата за движение, резултатът води до повишаване на пътния травматизъм. Р. България се намира на едно от челните места по загинали на 1 млн. население спрямо редица държави от Европа и света. ПТП са неизбежен и незаобиколим фактор при управлението на МПС.

Разследването на ПТП е един изключително сложен процес, труден и дълъг, в който от юристите се изискват нетипични за тях – технически познания в областта на автомобилната техника и безопасността на движението, определени познания в областта на медицината, физиката, математиката психологията и др.

Практиката при разследване на ПТП, които са специфичен вид технически нарушения на закона, показва, че един от основните източници на доказателства при анализа се явява именно заключението от автотехническата експертиза. Това обстоятелство, както и повишените изисквания към следствените органи, налагат изработването на автотехнически експертизи на съвременен и качествено ниво.

Автотехническата експертиза по своята същност е вид казус, изискващ комплексни знания. Изходните данни за експертизата се събират от самото разследващо лице и качеството на работа пряко предопределя достоверността на изводите в автотехническата експертиза. Пълните и технически правилни измервания при огледа на местопроизшествието, прецизният и точен стил на описанието на изходните данни, липсата на двусмисленост, пълните и ясни разпити, както и комплексното задаване на задачите на автоексперта, са необходимо условие за бързо и качествено изследване.

Актуалността на изследването произтича от факта, че през последните години все по-мощната световна автомобилна индустрия налага нови критерии за оценка и разследване на ПТП, адекватни на съвременните достижения на науката, автомобилостроенето, компютърните технологии.

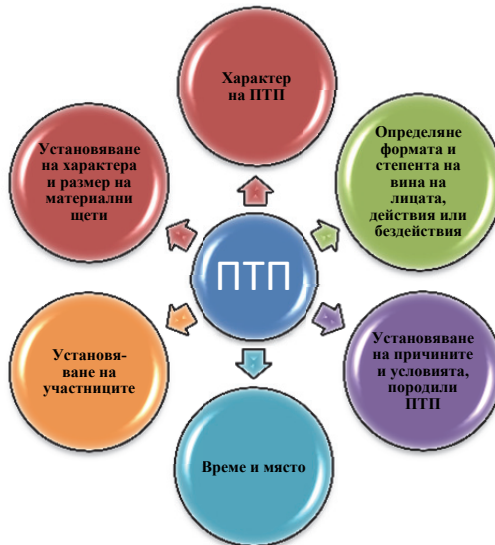
Целият процес по предварителното разследване на ПТП обхваща следните етапи [1]:

- Оглед на местопроизшествието;
- Оглед на транспортното средство и товара;
- Следствен експеримент (при необходимост);
- Събиране на техническа и друга документация;
- Разпити на свидетели и обвиняеми;
- Назначаване на съдебномедицинска експертиза;
- Назначаване на автотехническа експертиза.

ПТП се характеризират с особености, свързани с участниците, времето и мястото. В него участват:

1. *Транспортно средство;*
2. *Различни субекти – водачи, лица отговарящи за техническата изправност на автомобилите, пешеходци;*
3. *Околна среда: пътища и пътни знаци;*
4. *Обстоятелства: нарушения на правилата за движение, поредица от случайно стекли се събития, природни бедствия, психологически фактори.*

При първоначалните следствени действия се изясняват следните въпроси, факти и обстоятелства – фиг. 1:

Фиг.1. Първоначални действия при ПТП – факти, въпроси и обстоятелства

По своята същност автотехническата експертиза представлява технически анализ на ПТП т.е. логически метод на изследване.

Задължителните документи, които се предоставят от разследващия орган на автоексперта за изготвяне на заключението са следните [2]:

- Протокол за оглед на местопроизшествието;
- Фотоалбум, съдържащ обзорни снимки на пътя;
- Документи за превозните средства;
- Протоколи за разпит на свидетелите и евентуално на обвиняемия;
- Съдебно-медицинска експертиза.

Освен изброените документи, експертът може да изисква и допълнителни като например: химическа, трасологична, фотометрична и др. експертизи, с чиято помощ се установява достоверността на едни или други факти, подлежащи на проверка при разследването. Често се налага да се знаят точните метеорологични условия при настъпване на произшествието, при което се удостоверява с бюлетин от метеорологичната служба.

При наличие на противоречия между свидетелски показания се налага следствен експеримент за установяване например на положението на дадено МПС след произшествието и фиксирането му спрямо пътното платно. Чрез него може да се установи спиращото закъснение на участвалия в ПТП автомобил, налична видимост и др. тогава към всички останали документи се добавя и протокола от проведения следствен експеримент, на който автоекспертът може да се позове в своето заключение.

След като се извършат необходимите изследвания, експертът съставя писмено заключение, което съдържа следните раздели :

1. Задачи на експертизата – тук се цитират задачите поставени от разследващия орган;
2. Обстоятелства по делото – кратко описание на фактическата обстановка без разсъждения и изводи. Посочват се видовете и марките ППС, участващи в произшествието, часа и мястото на ПТП, имената на водачите и резултата от произшествието;
3. Използвани материали – посочват се материали използвани от експертна научна литература;
4. Констативно-съобразителна част. Изследване. – Този раздел е същинската част от заключението. Последователно, аргументирано, обосновано и точно експертът отговаря на поставените задачи, като отговорите трябва да са достатъчно пълни и ясни, без съмнение за тяхната правилност;
5. Изводи.

В нормативната уредба е регламентирано, че на практика експертното заключение не е задължително за органите на досъдебното производство и за съда. Въпреки това автотехническата експертиза остава изключително важна за установяване на фактическата ситуация при разследване на ПТП.

Най-важният въпрос при изготвянето на автотехническата експертиза е определянето на скоростите на движение на ППС преди удар. В конструктивно-съобразителната част експертът отговаря на въпросите свързани със скоростите на движение на ППС, използвайки различни подходи, търсейки най-правилния според конкретната ситуация и вид на ПТП.

В световната експертна практика се използват масово няколко метода за определяне на скоростите на движение на ППС преди удар, които се базират на теоретичните основи на механиката: Всеки от тях има предимства и недостатъци, като в едни

случаи точността на даден метод е по-голяма, а в други – по-малка. При по-сложни от динамичен характер произшествия трябва да се прилагат два и повече метода, за да може точно и обосновано да се отговори на задачите на експертизата без изводите да бъдат съмнение [2] – табл.1.

Табл.1. Методи за определяне на скоростите на движение - предимства и недостатъци

Методи	Предимства	Недостатъци
Закон за съхранение на количеството на движение („Метод „Momentum 360”)	При известни траектории на масовите центрове на автомобилите преди и след удара.	Неприложим при челно или задно сблъскване, когато липсват спирачни следи преди удара;
Теория на удара	Ефективен при челен или заден удар.	Възможен интервал на стойностите на коефициента на възстановяване;
Енергиен метод (Метод „Delta-V”)		Възможен не точен избор на краш-коефициенти А и В;
Механо-математическо моделиране на движението на ППС след удара и компютърна симулация	Може да се проверяват различни хипотези за механизма на възникване на ПТП.	

Качественият анализ на механизма на настъпване на ПТП, предполага по-ефективна работа на разследващите органи. Това е особено важно предвид актуалната през последните години тенденция за нашата страна към нарастване на общото количество ПТП, както и на загиналите и ранените хора в тях. Налице е устойчива тенденция на висока пътнотранспортна аварийност, която е неизбежен резултат от автомобилизацията. Сегашното ниво на аварийност е в резултат от действието на комплекс от причини и условия:

- Незадоволително качество на подготовка на водачите;
- Слаба дисциплина на участниците в движението;
- Ниско ниво на развитие и поддържане на пътната мрежа;
- Недостатъчно съоръжаване на пътищата и улиците със съвременни средства за регулиране и др., от които зависи вероятността за възникване на ПТП и тежестта на възможните последствия.

Наличието на достатъчно познания и практически умения при изработването на автотехнически експертизи е изключително важна за ефективно осъществяване на отделните етапи от конкретното следствено действие – оглед на местопроизшествието, съставяне на протокол за оглед на автомобилите, разпит на свидетелите, поставяне на задачи към автоексперта, при оценка на фактическата обстановка по делото, вкл. и на приложената съдебна автотехническа експертиза.

Литература:

1. Чаков, П. Контрол на пътното движение, В., 2005
2. Карапетков С., Разследване на ПТП. Технически коментар за юриста С. 2005.